

Fa alguns anys va caure en les meues mans un Anuari-Guia de la província de Castelló de l'any 1929, en ell entre altres dades de caràcter general i estadístic de totes les poblacions de la província hi havia un apartat on es nomenaven els fills il·lustres de cada població. En el capítol de la Serra apareixia el Bisbe Beltrán, el tercer centenari del qual es va celebrar recentment, junt a ell un altre personatge del que mai havia sentit parlar.

Com moltes altres informacions relacionades en el poble que han arribat a mi vaig fer una còpia i ho vaig guardar, També com moltes altres coses va passar al calaix de l'oblit fins que fa un temps va tornar a aparèixer. Tampoc ara havia arribat a mi cap notícia d'este home, aixina que aprofitant esta gran ferramenta per a obtindre informació que és Internet em vaig decidir a vore que podia localitzar d'este serratí; açò és el que he trobat de CIRILO FRANQUET I BELTRÁN.

El primer va ser confirmar que Cirilo Franquet va nàixer en la Serra, ja que en algunes informacions existien contradiccions sobre la seua procedència situant el seu naixement en la província de Tarragona, però gràcies a la col·laboració sincera i desinteressada de Mossén Juan Manuel Enrich hem pogut comprovar que efectivament el seu lloc de naixement és el nostre poble ja que aixina consta en la pàgina 807 del Tom 2 del Llibre de baptismes de la Serra. Esta és la còpia del seu contingut:

“Cirilo Vicente Franquet Bertrán.

Batejat el diumenge dia 09 de juliol de 1809 mateix dia del seu naixement. Fill de José Antonio Franquet (natural d'Aldover) i Vicenta Bertrán, batejada a Catí i criada a la Serra, consorts veïns de Tortosa. Se li va posar per nom Cirilo Vicente. Avis paterns Vicente Franquet (Aldover) i Esperanza Ginovés (Gandesa). Avis materns Vicente Bertrán de la Serra i Josefa Sanjuán de Catí. Van ser padrins els avis materns.”

La seua biografia apareix en l'enciclopèdia ESPASA, este és el text de la mateixa

“Nascut en Serra de Gracerán en 1809, este llicenciat en dret es va casar en 1831 amb la baronessa de Purroy, María Luisa Zamora Molina, que havia enviudat de Miguel de Vidal.

D'arrelades idees liberals, va participar junt amb el seu germà José en la primera Guerra Carlina tenint un paper destacat en la defensa de Gandesa, contra les tropes del rebel general Cabrera, que s'havia negat a firmar el Conveni de Vergara.

A partir de 1837 va començar la que seria una fructífera carrera política. Després de ser diputat en les Corts constituents de 1837 pel partit progressista, va exercir els càrrecs de governador civil de Tarragona, Màlaga i Saragossa per a retornar a les Corts en 1847. Va ser en la província tarragonina en què va concentrar els seus majors esforços aconseguint la construcció de la carretera de Vinaròs a Tortosa i la de Tortosa a Amposta com a obres més importants. Després del pronunciament de Vicálvaro i la pujada al poder del general Espartero va reprimir diversos motins sagnants a Tortosa al comandament de la restaurada milícia nacional, la qual cosa li va valdre el càrrec de governador civil de Tarragona i València, on va prestar un gran servici a l'eradicar un greu epidèmia de còlera que allí s'havia produït. Posteriorment va ser governador civil de Barcelona i director general d'Administració local, aconseguint la construcció del ferrocarril a Tarragona i València en 1856.

Al retirar-se de la vida política en 1857 va realitzar profunds estudis polítics sobre aprofitament d'aigües, redactant el seu Projecte de llei d'aigües (Madrid, 1859) que donaria origen a la redacció de la primera Llei d'Aigües que es va promulgar a Espanya. Va tindre un important patrimoni agrícola en la contornada de Tortosa, en el que va realitzar diversos assajos que van ser molt beneficiosos per a la riquesa agrària del nostre país. En 1916 Federico Pastor Lluís, va escriure el llibre L'excel·lentíssim Sr. D. Cirilo Franquet Beltrán, baró de Purroy, dedicat a la seua persona. . Va morir en 1870 a Barcelona. El seu fill José Franquet Dara es va convertir en Baró de Purroy en 1889.”

Amb qui realment es va casar va ser amb Mª Luisa Dara Zamora, filla de Mª Luisa Zamora Molina, IX Baronessa de Purroy. De la seua esposa i del mateix Cirilo l'Ajuntament de Gandesa ens dona esta informació:

“Maria Lluïsa d'Ara i Zamora, Baronessa de Purroi de 1853 a 1866. Va ser l'heroïna gandesana de la Primera Guerra Carlina i simbolitza la resistència davant dels setges de Cabrera. Quan va quedar vídua de Miquel Vidal, es casà amb Cirili Franquet el 23 de juliol de 1836, fins llavors administrador dels bens de la Baronia, que es recordat com el que va portar la llum elèctrica a Gandesa a finals del S. XIX.

En aquells temps de guerra carlina encara no tenia el títol de baronessa, perquè el gaudia el seu germà Agustí que mor el 1853. Es després, en renunciar al títol el fill de l'Agustí i la germana Agustina quan M. Lluïsa d'Ara n'obté el títol fins el 1866. Els barons de Purroi van prendre part en el bàndol liberal, i la força de les tropes carlines encastellades als Ports, convertiren Gandesa en un objectiu a conquerir per part dels carlins perquè significava un pas estratègic de cara a l'Ebre. Per altra banda, Gandesa també va assumir la causa liberal de tota la comarca i va ser el bastió anticarlí de la zona. La història ens narra 7 setges que van haver de resistir els gandesans enfront de l'investida carlina, convertint la vila en un punt infranquejable, emmurallat i amb gent disposada a tot per tal de no deixar entrar el general carlí Cabrera.

La baronessa que encapçalava la causa liberal comparà el general amb una cabra i li va dedicar uns versos: "De Purroi la Baronessa jura a la cabra muntesa que mai entrarà a Gandesa" i Cabrera li contestà: "Mes si la cabra montesa logra subjectar Gandesa ai, ai de la Baronessa"

Quan les tropes carlines van acabar entrant a Gandesa, la baronessa va fer ferrar el cavall amb les ferradures a l'inrevés i així aconseguir fugir deixant un rastre contrari al real, fet que despistà als perseguïdors que no la van poder trobar. La gent va fugir de Gandesa cap a Mequinensa, on es va refugiar des del 10 de març de 1838 fins al 26 de juny de 1840.

El resultat final d'aquest conflicte per a Gandesa, va resultar un reconeixement a nivell d'estat espanyol de l'heroïcitat demostrada pels gandesans. La reina Isabel II, el motiu del seu regnat va ser la causa del conflicte carlí, va atorgar a Gandesa el títol de "Molt lleial, heroica i immortal ciutat.”

Referent a l'important patrimoni agrícola que posseïa pareix ser que el va aconseguir prioritàriament a conseqüència del decret de desamortització dels béns religiosos de Mendizábal, en el llibre "Reculls històrics de la Ciutat de Gandesa" es diu el següent:

“Cirili Franquet i Bertàn va adquirir a preu de “ganga” el “Pla del Senyor”, “La Senyoria” pel povet de les Planes i altres finques dins del terme municipal provinents dels templers i després de l’Orde de Sant Joan de l’Hospital. A més d’aquestes finques, Franquet també adquirí finques desamortitzades a Aldover, Tortosa, Corbera i Benifallet. »

De la profunda empremta que Cirilo Franquet va deixar a Gandesa dóna mostra el fet que en l'actualitat una de les principals vies de la població porta el seu nom: Avinguda de Franquet.

Sobre el seu inici polític, en el mateix llibre apareix:

“Cirili Franquet amb el prestigi que adquirí com a un dels caps de la resistència de Gandesa, en els set setges que sostingué a les tropes del general Cabrera, fou elegit diputat a les Corts Generals de l'Estat per la província de Tarragona en la legislatura que començà el 24 d'octubre de 1836.”

A part d'esta legislatura també va ser elegit diputat a Corts per la província de Tarragona en les legislatures de 1846 i 1854.

L'any 1854 va ser designat Governador Civil de Barcelona. En esta època i a causa de la inestable situació política amb successives revoltes obreres va dictar alguns bans que van ser motiu de polèmica. De fet historiadors posteriors qualifiquen de manera totalment oposada el posicionament de Cirilo Franquet en aquella situació. Vegem un exemple:

El 30 d'abril de 1855 el governador civil Cirilo Franquet publica un ban que, mentres per a Artola és conseqüència d'este clima de tolerància, per a Tuñón és un pas arrere en la conquesta del dret d'associació

Tuñón escriu: ...; el Sr. Franquet va crear, per si i davant de si, el delictes de "abandó col·lectiu del treball" (cal reconèixer que només va ser un modest precursor), i inclús la desocupació individual era penada amb la pèrdua dels jornals meritats

L'opinió d'Artola és absolutament diferent: "El text més tolerant de tot el regnat d'Isabel II és el ban de Franquet de 30 d'abril de 1855, que Tuñón de Lara pareix haver llegit un tant precipitadament a jutjar pels seus comentaris.

Una vegada deixat El Govern Civil de Barcelona va tindre també vital influència en el que en aquell moment va suposar un canvi total en la fisonomia de la ciutat de Barcelona, l'Eixample. L'espai de la ciutat, rodejada encara de muralles, s'havia esgotat i es precisava ampliar la ciutat. Bàsicament es van presentar dos projectes. L'assumpte es va polititzar i no es va limitar a proveir a la ciutat d'un pla idoni sinó que va acabar sent un pols entre la burgesia catalana (Rovira) i els poders centralistes de Madrid (Cerdá). Finalment el pla de Cerdá va vindre imposat des de Madrid en gran manera a causa del suport decidit de Cirilo Franquet a este pla.

Com reflectix la seua biografia en l'enciclopèdia Espasa a l'acabar la seua activitat política es va dedicar hi ha fer estudis sobre aprofitament de les aigües. A arrel d'eixos estudis va publicar 2 llibres: " Ensayo sobre el origen, espíritu y progresos de la legislación de las aguas. " i " Proyecto de un código general de aguas precedido de una memoria sobre la necesidad de su formación y de los principios en que se funda." que

van servir de base per a la primera Llei d'Aigües que es va promulgar a Espanya l'any 1866.

Estos paràgrafs dedicats a Cirilo Franquet s'arreglen en “La elaboración de la ley de aguas de 1866” de Sebastián Martín Retortillo

“ Cirilo FRANQUET, exdirector general d'Administració i, amb anterioritat, governador civil prové professionalment de l'esfera superior de l'Administració de l'Estat: d'eixa classe de

hòmens que entre nosaltres no ha arribat a adquirir carta de naturalesa, tal com es van concebre en el seu origen seguint el model francès, i dels que tan sols en comptats moments de la nostra Història del segle passat podem trobar alguns representants. Ara bé, si com tindrem ocasió de veure, la presència de Cirilo FRANQUET està sempre determinada per esta condició, no pot oblidar-se que ell és igualment un home d'estudi, un investigador eminent, autor de la millor col·lecció que conec de texts històrics en matèria d'aigües”.

“ . . .El projecte elaborat personalment per Cirilo FRANQUET és el que servix de punt d'arrancada. Amb expressa referència al treball de FRANQUET, el Reial Decret de 27 d'abril de 1859 nomena una Comissió encarregada de redactar un projecte de llei general d'aprofitament d'aigües . . .”

“ . . .No podem negar el valor positiu que suposa l'obra de Cirilo FRANQUET; una opinió generalitzada, sobre la qual no és precís insistir, li atribueix la paternitat de la Llei d'Aigües de 1866: els juís elogiosos que en el Senat s'expressen cap a la tasca duta a terme pel Ministeri de Foment, tan sols fan referència personal a ell; a FRANQUET se l'anomenat verdader mag de la Llei d'Aigües. . . »

Va ser precursor d'un tema tan polèmic i de plena actualitat en els nostres dies com és la legislació en matèria d'aigües.

Va morir a Barcelona a finals d'Abril de l'any 1870

Com pot vore's, un gran personatge, nascut en el nostre poble i que en el seu temps va aconseguir notorietat en diverses facetes de la vida. L'any pròxim es complixen 200 anys del seu naixement i tal vegada seria un bon moment per a aprofundir en el coneixement i reconeixement d'este il·lustre serratí.

Ignacio Gil